

Könyvtárhasználati ismeretek¹

A könyvtárhasználat oktatása során a tanulók olyan eszköztudást sajátítanak el, melyet a teljes tanulási folyamatban és azon túl is bármely ismeretszerző és -feldolgozó tevékenységük során alkalmazni tudnak.

Az ismeretkör két összetevőből áll. Egyik eleme egy alapozó ismeret együttes, amely a könyvtárra, mint információtároló és információszolgáltató egységre, a dokumentumokra, mint forrásokra és az elérésüket biztosító tájékoztató eszközökre vonatkozik. A könyvtárhasználati tananyagban ez a rész az informatika tantárgy kerettantervébe épült be.

A másik elem a fellelt információ feldolgozása. Ezt az ismeret együttest a szellemi munka technikája elnevezés foglalja össze. Oktatása során a tanulás tanítása valósul meg. A tananyag alapozó jellegű, elsajátítása során eszközzé alakul, lehetővé teszi bármely tantárgy tevékeny elsajátítását. Ilyen értelemben a könyvtárhasználat tanítása tantárgyközi feladat is, megvalósul benne a kommunikációs kultúra fejlesztése és a tanulás tanítása egyaránt.

A kerettantervekben a könyvtárhasználati ismeretkörnek ez a része a magyar tantárgyon belül jelenik meg. A kerettanterv táblázatai az adott évfolyamokra előírt teljes órakeretet közlik, nem különítik el a befogadott ismeretkörre fordítandó órákat. Ezért a könyvtárhasználat időkerete mindkét befogadó tantárgy táblázataiban szerepel.

A könyvtárhasználatra, önművelésre nevelés, illetve a művelődés igényeinek felkeltése az osztályfőnöki nevelés nagy hagyományokkal rendelkező területe. A kerettantervek tartalmi szempontból nem kötötték meg az osztályfőnöki nevelés programját, ezért ajánlásképp megfogalmazhatók az osztályfőnöki nevelésben a könyvtárhasználói kultúrával, a tanulók önművelésével összefüggésbe hozható tevékenységek, fejlesztő és önfejlesztő pedagógiai lehetőségek. Az osztályfőnöki óra jellegéből adódóan a javasolt tematika nem tartalmazhat követelményeket. A könyvtár-pedagógiai témák feldolgozásához főként a már elsajátított könyvtárismeret és műveletek szolgálnak alapul, csak esetenként – a könyvtárhasználat elsajátítására fordítható szűkös órakeretek és az informatika felsőbb évfolyamokról való kizorulása miatt – javasolhatók sajátos tananyagtartalmak (pályaorientációhoz kapcsolódó, szakirányú könyvtárismeretek).

A kerettantervekben a könyvtárhasználat programja nemcsak a befogadó tárgyakban elkülönített tudástartalomként, hanem minden tantárgyban megvalósítandó tantárgyközi nevelési feladatként is megjelenik. Az informatikában és a magyar nyelvben található könyvtári célismeretek és műveletek tantervi követelményei biztosítják a közös alapvető tudás megszerzését. Az egyszer elsajátított ismeretek azonban könnyen feledésbe merülnének, ha a különböző tantárgyak nem adnának lehetőséget sokoldalú alkalmazásukra, a tantárgyi jellegnek megfelelő folyamatos kiegészítésükre. A tanulók könyvtárban végzett szaktárgyi tevékenységében megjelennek azok az elemek, amelyek elmozdulást jelentenek a forrásalapú tanulás, a tanulói tevékenységet központba helyező alkotó, fejlesztő jellegű tanulási formák, módszerek alkalmazása felé. A könyvtári forrásokkal, eszközökkel megvalósuló ismeretszerzés nagy hozadéka továbbá, hogy teret enged a tantárgyi témák, különböző nézőpontú megközelítésének, a megszerzett ismeretek alkalmazásainak, az egyes tantárgyak

¹ Forrás: Dán Krisztina, Haralyi Ervinné: Könyvtárhasználati ismeretek a kerettantervben

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:AdSGvrMV03AJ:www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/konyvtar.doc+%&cd=6&hl=hu&ct=clnk&gl=hu&client=firefox-b>

kereteit átlépő témakörök (projektek) feldolgozásának. A könyvtári munkát igénylő tantárgyi témák feldolgozása közben a diákok megismerik az adott szaktárgy intézményes forrásait, és megtanulják az információk összegyűjtésének, kiválasztásának, rendszerezésének és bemutatásának technikáit és módszereit. Mindebből az következik, hogy a könyvtár eszközi felhasználása nemcsak és nem elsősorban a megtanult tantárgyi ismeretek további bővítését, hanem a tudáshoz vezető alkotó, fejlesztő célú módszerek, a szellemi munka technikai elsajátítását szolgálja.

Az a tény, hogy a könyvtárhasználati tananyag a kerettantervek különböző pontjaira került, megnehezíti az ismeretkör alkalmazói számára a követelmények egységben látását, egységes értelmezését. Ezért szükséges a két befogadó tantárgyba, illetve az osztályfőnöki nevelésbe beépülő könyvtárhasználati ismeretek és követelmények egybeszerkesztett változatának elkészítése.

A könyvtárhasználati tananyag órakerete

A használói képzés alapozását szolgáló – befogadó tárgyakba (informatika, magyar nyelv) illesztett – könyvtárismereti elemek, valamint az osztályfőnöki nevelés programjába szervesen beépíthető témakörök elsajátításához szükséges időkeretek nem haladják meg az évi 8-10 tanítási órát.

A könyvtárhasználati modul óraszámja az alapfokú oktatásban

1–4. és 5–8. évfolyam

<i>1–4. évfolyam</i>	<i>5–6. évfolyam</i>	<i>7–8. évfolyam</i>
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom Informatika	Magyar nyelv és irodalom Informatika
4+4+4+6= 18 magyar	0+4=4 informatika 5+4=9 magyar 3+2=5 osztályfőnöki (javaslat)	3+3= 6 informatika 4+4= 8 magyar 2+2 =4 osztályfőnöki
összesen: 18 óra	Összesen: 13/5/ óra	Összesen: 14/4/óra

Gimnázium 9–12. évfolyam

<i>9–10. évfolyam</i>	<i>11–12. évfolyam</i>
Magyar nyelv Informatika	Osztályfőnöki (javaslat)
4+0=4 informatika 4+4=8 magyar 3+3=6 osztályfőnöki (javaslat)	3+3= 6 (javaslat)
Összesen: 12/6/ óra	Összesen: /6/ óra

1. melléklet

A magyar nyelvben és az informatikában megtalálható tanegységek egybeszerkesztett tanterve

Célok és feladatok

Az egyén alapvető érdeke, hogy időben hozzájusson a munkájához és élete alakításához szükséges információkhoz, képes legyen azokat céljainak megfelelően feldolgozni és alkalmazni. Az iskola feladata felkészíteni a tanulókat a megfelelő információszerzési, tárolási, feldolgozási és átadási technikákra, valamint megismertetni velük az információkezelés jogi és etikai szabályait. Ennek leghatékonyabb módját a több éven keresztül tanult informatika tantárgy (számítástechnika és könyvtárhasználat) és az iskolai élet egészét átható informatikai (könyvtárhasználatra) nevelés biztosíthatja.

A könyvtárhasználat oktatásának fel kell készítenie a tanulókat az információszerzés kibővülő lehetőségeinek felhasználására, az információk elérésére, kritikus szelekciójára, feldolgozására és a folyamat értékelésére.

Az iskolai és más típusú könyvtárak, könyvtári források, eszközök megismertetésével, valamint a velük végzett tevékenységek gyakoroltatásával tudatos és biztos használói magatartás kialakítása a cél. A könyvtár „forrásközpontként” való felhasználásával meg kell alapoznia az önműveléshez szükséges attitűdöket, képességeket, tanulási technikákat.

Az informatika rohamos fejlődése a társadalmat átalakítja, ezért cél, hogy a tanulók az új körülményekhez alkalmazkodni tudjanak. Tudatosítani kell a tanulóknak az információszerzés, -feldolgozás és -felhasználás etikai szabályait is.

Az alapfokú nevelés-oktatás kezdő szakasza (1–4. évfolyam)

Általános fejlesztési követelmények

Az iskolai könyvtár rendszeres látogatásával szerezzon tapasztalatokat a könyvtárban végezhető tevékenységekről. **Tudja azonosítani** a könyvtár tereit és állományrészeit.

Ismerje meg a könyvtár **használatának módját** és a könyvtárban való viselkedés szabályait.

Ismerje a **főbb dokumentumfajták** jellemzőit, és tudjon információkat keresni az életkorának megfelelő anyagokból.

Legyen képes használni az életkorának megfelelő **segédkönyveket**.

Megadott forrásból **tudjon tényeket, adatokat kiemelni**. Legyen képes gyermekkönyvek és -folyóiratok szerkezetében eligazodni, a kiválasztott szövegrészek **tartalmáról beszámolni**. Tudja a felhasznált dokumentum főbb adatait megnevezni.

Tapasztalatain keresztül **ismerje fel a könyvtár szerepét** a tanulásban és a szabadidős tevékenységekben. Ismerje meg a **lakóhelyi gyermekkönyvtárat**, és használata során tudja alkalmazni az iskolai könyvtárban szerzett tapasztalatait.

Befogadó tárgy: Magyar nyelv és irodalom

<i>Belépő tevékenységformák</i>	<i>Tartalom</i>	<i>A továbballadás feltételei</i>
1. évfolyam Évi óraszám: 4		
<ul style="list-style-type: none"> • Látogatás az iskolai könyvtárban • Válogatás a korosztálynak készült könyvekből: leporellók, képeskönyvek, mesekönyvek • A könyvtárban elvárt viselkedési szabályok tanulása • Szavak magyarázata gyermeklexikon használatával 	<ul style="list-style-type: none"> • A könyvtár terei, szolgáltatásai. A könyvkölcsönzés módja • Olvasási szokások alakítása a könyvtárban • Gyermeklexikon használata 	
2. évfolyam Évi óraszám: 4		
<ul style="list-style-type: none"> • Gyermekkönyvek válogatása megadott témához, egyéni érdeklődés szerint. Kölcsonzés • Eligazodás a könyvekben tartalomjegyzék alapján • Tájékozódás a gyermeklexikon betűrendjében • Ismerkedés gyermeklapokkal • Gyermekkönyv tartalmának megállapítása a kép és a szöveg együttes értelmezésével 	<ul style="list-style-type: none"> • A könyvtárhasználat szabályai • A könyv tartalmi és formai elemei, főbb adatai • Gyermeklexikon szerkezete, használata • Gyermeklapok 	<ul style="list-style-type: none"> • Felismeri a könyv főbb formai és tartalmi elemeit, meg tudja állapítani szerzőjét és címét • Gyermekkönyv témájának megállapítása a cím és az illusztrációk segítségével • Segítséggel keresni tud a gyermeklexikon betűrendjében

3. évfolyam Évi óraszám: 4		
<ul style="list-style-type: none"> • Könyvek keresése a szabadpolcon szerző és cím szerint • Szépirodalmi és ismeretterjesztő művek témájának megállapítása (cím és tartalomjegyzék alapján) és csoportosításuk a főbb állományrészek szerint • Ismeretlen szavak értelmezése gyermeklexikon és értelmező szótár segítségével. A magyar helyesírási szótár használata 	<ul style="list-style-type: none"> • A könyvtár terei és állományrészei • A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom • A szótárak szerkezeti jellemzői, használata • Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módja 	<ul style="list-style-type: none"> • Eligazodás a könyvtár tereiben és a gyermekkönyvek között • A könyv témájának megállapítása a főbb tartalmi és formai elemek segítségével • Az ismeretterjesztő és szépirodalom megkülönböztetése • Címszavak keresése a gyermeklexikon és szótár betűrendjében
4. évfolyam Évi óraszám: 6		
<ul style="list-style-type: none"> • Látogatás a lakóhelyi gyermekkönyvtárban. Mesegyűjtemények, gyermekek részére készült verseskötetek válogatása a szabadpolcon • Megadott szempontok alapján a könyvtár megfigyelése, a tapasztalatok feljegyzése • Az iskolai és gyermekkönyvtárról szerzett tapasztalatok összehasonlítása, hasonlóság, különbség rögzítése írásban rajzban • Ismeretlen fogalmak, szavak keresése lexikonban, szótár betűrendjében • Fogalmak, nevek, témakörök keresése enciklopédiában a mutatók és a tartalomjegyzék alapján • Azonos fogalmak keresése az alapvető segédkönyv-típusokban; hasonlóságának és különbségének megállapítása • Tények és adatok gyűjtése segédkönyvekből tantárgyi témához. A szerzett ismeretekről jegyzet, vázlat segítségével beszámoló 	<ul style="list-style-type: none"> • A lakóhelyi gyermekkönyvtár (terek, állományrészek, szolgáltatások) • Gyermekek részére készült gyermeklapok, gyermekrovat • Az enciklopédia jellemzői, gyermekenciklopédiák • A nem nyomtatott dokumentumok alaptípusai • Szaktárgyi feladatok megoldása a megismert dokumentumokkal 	<ul style="list-style-type: none"> • Könyvek tartalmi és formai elemeinek (pl. tartalomjegyzék, fülszöveg) felhasználása a tartalom megállapításához • Tájékozódás szótárakban, gyermeklexikonokban, segítséggel enciklopédiában • Gyűjtőmunka megadott segédkönyvből segítséggel, beszámoló a megtalált információról

Az alapfokú nevelés-oktatás záró szakasza 5–8. évfolyam

Általános fejlesztési követelmények

Igazodjon el a könyvtár tereiben, állományrészeiben, **tudja igénybe venni szolgáltatásait**. Használja rendszeresen az iskolai könyvtárat. Ismerje és alkalmazza a **könyvtárhasználat szabályait** és kövesse a könyvtárban való **viselkedés normáit**.

A **dokumentumtípusok** formai és tartalmi sajátosságainak ismeretében legyen képes önálló használatukra. Lássa, hogy a technika fejlődésével az információk **folyamatosan változó** ismerethordozókon jelennek meg, és szerezzen tapasztalatokat ezek használatában.

Ismerje a **kézikönyvtár** szerepét a tájékozódásban. Iskolai feladatai megoldásához és mindennapi tájékozódásához tudja önállóan kiválasztani és használni a megfelelő segédkönyveket. Tudjon különböző szempontok szerint **dokumentumokat keresni** a könyvtár katalógusaiban, adatbázisaiban.

Tudjon feladataihoz **forrásokat választani**, megadott szempontok alapján belőlük **információkat szerezni**, és elvégzett munkájáról **beszámolni**. Tudjon a dokumentumokból szabályosan **idézni** és a forrásokra hivatkozni.

Tapasztalatai alapján lássa a **könyvtárnak** az ismeretszerzésben, a szabadidő tartalmas eltöltésében betöltött **szerepét**. Az iskolai könyvtár rendszeres igénybevételén túl ismerje meg és használja a **lakóhelyi közkönyvtárat** is. Szerezzen tapasztalatokat arról, hogy **az új technológiákon alapuló informatikai eszközök** kibővítik a hagyományos könyvtári tájékozódás kereteit.

5. évfolyam

Befogadó tárgy: magyar nyelv és irodalom		
Évi óraszám: 5		
Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbblépés feltételei
<ul style="list-style-type: none">• A könyvtár tereinek és állományrészeinek megkülönböztetése• Szöveges és képi információk értelmezése• Könyvek tartalmának megállapítása és ismertetése formai és tartalmi elemeik felhasználásával• Könyvek keresése különböző tantárgyak megadott témáihoz• Segédkönyvek használata ismeretlen fogalmak, kifejezések, eseményekhez, személyekhez kapcsolódó adatok kereséséhez, nyelvhelyességi önellenőrzéshez	<ul style="list-style-type: none">• A könyvtár raktári rendje• Dokumentumtípusok: könyv, időszaki kiadvány, sajtótermék, évkönyv• Segédkönyvek: szótár, lexikon, enciklopédia	<ul style="list-style-type: none">• Könyvtári gyűjtőmunka különféle tantárgyak megadott témáihoz• Szótárak, gyermeklexikonok használata

<ul style="list-style-type: none"> • A felhasznált források azonosítása a dokumentumok főbb adatainak megnevezésével 		
---	--	--

6. évfolyam

Befogadó tárgy: informatika		
Évi óraszám: 4		
Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
<ul style="list-style-type: none"> • Megadott művek keresése és tematikus gyűjtőmunka a könyvtár szabadpolcos állományában a feliratok és a raktári jelzet segítségével • Különböző típusú és témájú dokumentumok formai, tartalmi és használati jellemzőinek megállapítása • Azonos művek keresése különböző ismerethordozókon • A katalóguscédula értelmezése. Tájékozódás dokumentumokról a szerző, cím és egyéb szempontok szerint a betűrendes leíró katalógus segítségével 	<ul style="list-style-type: none"> • Raktári rend, raktári jelzet • Szépirodalom: betűrend • Ismeretközlő irodalom: szakrend • Dokumentumtípusok <ul style="list-style-type: none"> - nyomtatott (könyv, sajtótermékek) - nem nyomtatott (audiovizuális és számítógéppel olvasható) • Betűrendes leíró katalógus szerkezete, használata 	<ul style="list-style-type: none"> • Tudjon eligazodni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában • Legyen képes megkülönböztetni a főbb dokumentumtípusokat • Tudjon szerző és cím szerint keresni a betűrendes leíró katalógusban
Befogadó tárgy: magyar nyelv és irodalom		
Évi óraszám: 4		
Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
<ul style="list-style-type: none"> • Különböző sajtótermékek megismerése • Tematikus gyűjtőmunka folyóiratokból • A gyűjtött anyag feldolgozása (jegyzetkészítés, rendszerezés, vázlatkészítés, felhasználás) • Segédkönyvek használata különböző szövegtípusok feldolgozásában • Segédkönyvek csoportosítása. Azonos fogalmak keresése és értelmezése szótárban, lexikonban és enciklopédiában • Nem szöveges információk 	<ul style="list-style-type: none"> • Sajtótermékek jellemzői: <ul style="list-style-type: none"> - formai - tartalmi • Nyomtatott dokumentumok információi <ul style="list-style-type: none"> - szövegtípusok - illusztráció • Az adatfeldolgozás alapvető ismeretei 	<ul style="list-style-type: none"> • Anyaggyűjtés segédkönyvekből, sajtótermékekből • Jegyzet és vázlat készítése • Vizuális információk szerepének megértése

(képek, ábrák jelek) értelmezése		
-------------------------------------	--	--

7. évfolyam

Befogadó tárgy: informatika		
Évi óraszám: 3		
Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbballadás feltételei
<ul style="list-style-type: none"> • A kézikönyvtár összetételének és tájékozódásban betöltött szerepének megismerése • A kézikönyvtár jellemző könyvtípusainak használata szaktárgyi feladatok megoldásában • Különböző típusú könyvtárak megismerése könyvtárlátogatással, ill. közvetett forrásokból 	<ul style="list-style-type: none"> • Kézikönyvtár: könyvtípusok, használati jellemzőik • Könyvtártípusok: nemzeti könyvtár, szak-, köz- és iskolai könyvtár 	<ul style="list-style-type: none"> • Tudja, hogy milyen könyvtípusok tartoznak a kézikönyvtárhoz • Tudjon információt keresni segédkönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia) • Szerezzen tapasztalatokat a lakóhelyi közművelődési könyvtárban • Tudja, hogy hazánk nemzeti könyvtára az Országos Széchényi Könyvtár
Befogadó tárgy: magyar nyelv és irodalom		
Évi óraszám: 4		
Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbballadás feltételei
<ul style="list-style-type: none"> • Önálló tájékozódás a könyvtárban • Anyaggyűjtés különböző tantárgyak témáihoz • Egyszerűbb témák önálló feldolgozása a könyvtár dokumentumainak (segédkönyv, kézikönyv, ismeretterjesztő könyv, folyóirat stb.) felhasználásával • A forrásfeldolgozás lépéseinek alkalmazása: a téma pontos megfogalmazása, problémafelvetés, forrásválasztás és -feldolgozás segítséggel (jegyzetelés, rendszerezés, vázlatkészítés), beszámoló (szóban vagy írásban), hivatkozás a forrásra 	<ul style="list-style-type: none"> • A könyvtár dokumentumainak felhasználása különféle témák feldolgozásában 	<ul style="list-style-type: none"> • A kézikönyvtár funkciójának ismerete • Gyűjtőmunka segédkönyvekből • Jegyzet és vázlat készítése • Beszámoló megadott forrásból

8. évfolyam

Befogadó tárgy: informatika		
Évi óraszám: 3		
Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
<ul style="list-style-type: none">• Források keresése szaktárgyi feladatokhoz tárgyi katalógusok segítségével• A keresett téma kifejezése tárgyszóval, ill. szakjelzettel• A tematikus keresés lépéseinek felismerése, gyakorlása	<ul style="list-style-type: none">• Tárgyi katalógusok: szakkatalógus, tárgyszó katalógus	<ul style="list-style-type: none">• Tudja, hogy a tárgyszó, ill. szakjelzet a könyv tartalmát fejezi ki• Tudjon a szakjelzet alapján a szabadpolcon ismeretterjesztő műveket keresni• Legyen képes – segítséggel – egyszerű keresési feladatokat megoldani a tárgyi katalógus felhasználásával
Befogadó tárgy: magyar nyelv és irodalom		
Évi óraszám: 4		
Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
<ul style="list-style-type: none">• Forráskeresés tantárgyi vagy közhasznú problémák megoldásához a könyvtár tárgyi katalógusaiban• A kiválasztott források lényegének rögzítése cédulázással• Szóbeli vagy írásbeli beszámoló készítése többféle forrás felhasználásával	<ul style="list-style-type: none">• Tárgyi katalógus• Forrásjegyzék• Cédulázás	<ul style="list-style-type: none">• A könyvtár tájékoztató eszközeinek használata (kézikönyvtár, katalógusok)• Keresés segítséggel a könyvtár tárgyi katalógusaiban• Témafeldolgozás egy-két forrással

A könyvtárhasználat oktatásának célja a középfokú oktatási intézményekben

A középfokú nevelésben-oktatásban az informatika oktatásának alapvető célja az 1–8. évfolyam céljaihoz hasonlóan az, hogy felkészítse a tanulókat a megfelelő információszerzési, tárolási, feldolgozási és átadási technikákra, valamint megismertesse velük az információkezelés jogi és etikai szabályait. Ennek leghatékonyabb módját a több éven keresztül tanult informatika tantárgy (számítástechnika és könyvtárhasználat) és az iskolai élet egészét átható informatikai (könyvtárhasználatra) nevelés biztosíthatja.

Célkitűzések

A tanulók felkészítése az információs társadalom kihívásainak fogadására: az információszerzés kibővülő lehetőségeinek felhasználására, az információk elérésére, kritikus szelekciójára, feldolgozására és a folyamat értékelésére.

A könyvtárra alapozott önművelés képességének kialakítása, fejlesztése a könyvtári információs rendszer lehetőségeinek felhasználásával.

A forrásokat komplex és alkotó módon alkalmazó tanulási technikák és módszerek kifejlesztése.

Az iskolai és más típusú könyvtárak, könyvtári források, eszközök megismertetésével, valamint a velük végzett tevékenységek elsajátításával tudatos, biztos használói magatartás kialakítása.

A könyvtárhasználati tudás eszköz jellegű beépítése a tanulók tantárgyi képzéséhez, iskolai fejlődéséhez és a mindennapi problémák megoldásához szükséges információszerzésbe és -feldolgozásba.

A forrásfelhasználás etikai szabályainak elsajátítása és a normakövetés követelményének elfogadtatása.

A különböző társadalmi szerepekbe beilleszkedni képes, azokat szükség szerint változtatni és bennük hasznosan tevékenykedni tudó személyek nevelése.

A középiskolai nevelés-oktatás 9–12. évfolyam

Általános fejlesztési követelmények

A tanuló ismerje meg és **igényelje** a könyvtárak szolgáltatásait. Rendszeres, sokoldalú könyvtári tevékenységével alakuljon ki biztos **használói magatartása**.

Legyen tisztában a különböző **dokumentumtípusok** (hagyományos és legújabb technológiákon alapuló ismerethordozók), tömegkommunikációs és hálózaton elérhető források sajátos közlésmódjával, **információs és esztétikai értékével**. Tanulmányaihoz és érdeklődése szerint **tudja szelektálni** és alkotó módon **felhasználni** a különböző információs forrásokat.

Az iskolai és mindennapi problémahelyzeteknek megfelelően tudja kiválasztani a megoldást jelentő könyvtári **tájékoztató segédleteket** (kézikönyvtár, a könyvtár katalógusok, hagyományos, elektronikus és hálózaton elérhető, bibliográfiai, illetve egyéb adatbázisok), és legyen képes információhordozókat, **információkat keresni** belőlük.

Legyen képes feladatához a probléma és az ismeretkör jellegének megfelelő könyvtártípust, tájékoztató eszközt, dokumentumtípust kiválasztani. Tudja alkalmazni a **szelektív anyaggyűjtés** teljes műveletsorát, és eredményéről tudjon **forrásjegyzéket** készíteni. Tudjon feladata megoldásáról **beszámolni** a különböző

forrásokból szerzett információk elemzése és rendszerezése alapján önállóan megválasztott közlésformában. Munkája közben tegyen eleget a forrásfelhasználással kapcsolatos **etikai követelményeknek**.

Értse meg a különböző **könyvtártípusoknak** az önművelésben, a felsőfokú tanulmányokban, a szakmai ismeretszerzésben, a közhasznú tájékozódásban betöltött **szerepét** és tudja igénybe venni szolgáltatásaikat. Ismerje a **korszerű technológiákon** alapuló könyvtári ismerethordozókból, adatbázisokból, számítógépes hálózatokból való információszerezés lehetőségét, módját. Legyen felkészült arra, hogy a könyvtári rendszerben és a számítógépes világhálózaton hozzáférhető **információs forrásokat** **szükségleteinek és érdekeinek megfelelően** tudja használni.

9. évfolyam

Befogadó tárgy: informatika		
Évi óraszám: 4		
Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbhhaladás feltételei
<ul style="list-style-type: none"> • Tájékozódás a középiskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében • Újabb könyvtártípusok megismerése látogatással (tanulmányi kirándulás) vagy közvetett források segítségével • A tanult dokumentumok rendszerezése információs értékük szerint • Információkeresés hagyományos és számítógépes forrásokból • Források keresése (formai és tartalmi szempontok szerint) hagyományos és számítógépes katalógusokban, egyéb adatbázisokban 	<ul style="list-style-type: none"> • A középiskolai könyvtár terei, állományszerkezete Raktári rend • Könyvtártípusok, könyvtári rendszer • Dokumentumtípusok: nyomtatott és nem nyomtatott dokumentumok • Tájékoztató eszközök: kézikönyvtár, információkereső nyelvek, katalógusok, számítógépes adatbázisok 	<ul style="list-style-type: none"> • Legyen képes tájékozódni a középiskolai könyvtár tér- és állomány-szerkezetében • Tudjon forrásokat keresni a könyvtár katalógusaiban • Legyen képes információt keresni hagyományos és számítógépes forrásokból • Ismerje a könyvtártípusokat

Befogadó tárgy: magyar nyelv és irodalom		
Évi óraszám: 4		
Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
<ul style="list-style-type: none"> • Tantárgyi és a mindennapi témákban tájékozódás a könyvtári katalógusokban, adatbázisokban, segéd-könyvekben • Az iskolai tananyag elmélyítése és kibővítése önálló könyvtári kutató munkával a dokumentumok széles skálájának (könyv, folyóirat, videofelvétel, multimédia CD, internet dokumentum stb.) felhasználásával. A dokumentumok, kiválasztása a feladat (téma, probléma) szempontjai szerint, adataik feljegyzése • Eligazodás a kézi-, és ismeret-közlő művekben (könyv folyóirat), jártasság szövegek és nem szöveges információik feldolgozásában. • A kiválasztott források információinak rögzítése jegyzeteléssel, cédulázással • A információk feldolgozása (rendszerzés, vázlatkészítés) • Beszámoló a feladat megoldásáról szóban vagy írásban (idézet, hivatkozás, szemléltető anyagok, forrásjegyzék) 	<ul style="list-style-type: none"> • Témafeldolgozás • Forráskeresés a könyvtári tájékoztató eszközök használatával és alapozva. Forrásértékelés, -választás, irodalomjegyzék készítése. • Anyagyűjtés többféle forrásból (verbális, audiovizuális, elektronikus ismerethordozók), jegyzetelés • Az információk feldolgozásának és az új szellemi termék létrehozásának gondolati és technikai műveletei 	<ul style="list-style-type: none"> • Könyvtárhasználati tájékozottság az iskolában, a tanult anyag kibővítése különböző típusú dokumentumokból • Jegyzet, vázlat készítése írott szövegről

10. évfolyam

Befogadó tárgy: informatika		
Évi óraszám: 3		
Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
<ul style="list-style-type: none"> • Tematikus keresés országos könyvtárak katalógusaiban az Interneten • Közhasznú információk keresése hagyományos és elektronikus tájékoztató 	<ul style="list-style-type: none"> • Könyvtári és egyéb információs rendszerek • A közhasznú tájékozódás forrásai, eszközei (internet, pályaválasztási tanácsadó, telefonkönyv, menetrend, 	<ul style="list-style-type: none"> • Legyen képes információt keresni hagyományos és számítógépes forrásokból • Tudjon irodalomjegyzéket készíteni a megtalált forrásokról

forrásokban (pl. egy osztálykirándulás útvonalának, programjának megtervezése) • Szelektív irodalomgyűjtés és bibliográfia készítése számítógépes adatbázisok felhasználásával különböző témákhoz, tantárgyi feladatokhoz	katalógusok stb. • Bibliográfia: rejtett, illetve ajánló bibliográfia	<ul style="list-style-type: none"> • Ismerje és kövesse a forrásfelhasználás szabályait, etikai normáit • Tudjon tájékozódni a közhasznú információs forrásokban
--	--	--

Befogadó tárgy: magyar nyelv és irodalom

Évi óraszám: 4

Belépő tevékenységformák	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
<ul style="list-style-type: none"> • Forráskeresés a könyvtár hagyományos tájékoztató eszközeiben és elektronikus adatbázisokban (számítógépes könyvtári katalógus, bibliográfia, repertórium, CD-ROM, Internet), a források kritikai értékelése, kiválasztása, forrásjegyzék készítése • Hagyományos és elektronikus ismerethordozókból a feladat szempontjából releváns információk kiválasztása, logikai összefüggéseik megállapítása, rendszerezésük • A témának és a problémának megfelelő közlési műfaj megválasztása. Szemléltető anyagok kiválasztása, vázlat alapján az írásmű elkészítése, hivatkozások, jegyzetek, a felhasznált forrásokról jegyzék készítése • Az információfeldolgozás, idézés, hivatkozás technikai szabályainak és etikai normáinak ismerete és alkalmazása • A feladat elvégzésének értékelése 	<ul style="list-style-type: none"> • Az előző évfolyamokon tanult könyvtárhasználati ismeretek összegzése, rendszerezése • A forráshasználat etikai normái, formai szabályai 	<ul style="list-style-type: none"> • Jártasság a könyvtári gyűjtőmunkában • Az információfeldolgozás, az idézés technikai szabályainak és etikai normáinak ismerete, alkalmazása

2. melléklet

Könyvtár-pedagógiai ajánlások

Az osztályfőnöki nevelés helyi programjának összeállításához (5–12. évfolyam)

<i>Nevelési cél → megjegyzés</i>	<i>Tartalmak</i>	<i>Tanulói tevékenységek</i>
5. évfolyam		
Javasolt évi óraszám: 3		
A tanulók könyvtárhasználati szokásainak, attitűdjének és olvasási szokásainak fejlesztése	A könyvtárhasználat célja - tájékozódás, - információszerzés, - tanulás, önművelés, - élményszerzés Olvasás - a tudás gyarapításának élménye - a szépirodalom szerepe az élményszerzésben	<ul style="list-style-type: none"> • Beszámolók a könyvtárban végzett aktuális témáról szóló gyűjtőmunkáról • Beszámolók a közelmúlt olvasmányélményeiről • Beszélgetés arról, miért járunk könyvtárba • Könyvajánlások a szép- és az ismeretterjesztő irodalom köréből (osztályfőnöki órák visszatérő eleme is lehet)
6. évfolyam		
Javasolt évi óraszám: 2		
Az iskolai könyvtárban szerzett használói tudás alkalmazása és kibővítése a lakóhelyi közkönyvtárban → Az osztályfőnöki órák aktuális témáinak feldolgozásához érdemes az iskolai és lakóhelyi könyvtárban megoldható feladatokat adni. Az osztályfőnöki neveléssel kapcsolatban ez visszatérő követelmény lehet.	A lakóhelyi közművelődési könyvtár - terei, gyűjteményei - szolgáltatásai: gyerekeknek, felnőtteknek - szerepe a tanulásban, a szabadidő hasznos eltöltésében	<ul style="list-style-type: none"> • Az iskolai könyvtárról tanultak ismétlése, rendszerezése • A lakóhelyi közkönyvtár meglátogatása, tájékozódás a gyerekeknek és a felnőtteknek nyújtott szolgáltatásairól • Rajzos beszámoló a könyvtári tapasztalatokról. Az iskolai és lakóhelyi könyvtár összehasonlítása • A könyvtárhasználati ismeretek alkalmazása a lakóhelyi könyvtár szolgáltatásainak igénybevételeivel • Az osztályfőnöki órák aktuális témáival kapcsolatos feladatok megoldása (pályaorientáció, helyismereti tájékozódás stb.)
7. évfolyam		
Javasolt évi óraszám: 2		
A különböző könyvtártípusok bemutatása és a használatukból eredő önművelési lehetőségek tudatosítása → Az újabb könyvtártípus	Könyvtártípusok - nemzeti könyvtár - szakkönyvtárak - muzeális könyvtár	<ul style="list-style-type: none"> • Tájékozódás a lakóhelyen vagy közelében található könyvtárakról • Látogatás egy közeli könyvtárban, tájékozódás funkciójáról, szolgáltatásairól (előzetesen megadott

<p>megismerése tanulmányi kirándulás keretében is történhet. Ebben az esetben a tanulók gyűjtőmunkát végezhetnek a kiválasztott könyvtárral kapcsolatban, és a kirándulást megelőző osztályfőnöki órán beszámolhatnak róla, így készítve elő a kirándulást.</p>		<p>szempontok alapján) A tapasztalatok megbeszélése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismerkedés a nemzeti könyvtárunkkal róla készült dokumentumokból (könyv, video, CD) • Beszélgetés a könyvtárak történetéről muzeális könyvtárak bemutatásával (könyv, video, CD)
<p>8. évfolyam Javasolt évi óraszám: 3</p>		
<p>A tanulók könyvtárhasználati szokásainak, könyvtárra épülő tanulási módszereinek, technikájának fejlesztése A könyvtár mindennapi tájékozódásban betöltött szerepének tudatosítása</p> <p>→ A mindennapi tájékozódásban egyre nagyobb szerepet játszik a könyvtárban fokozatosan hozzáférhető Internet. Ahol a világméretű hálózat elérhető, értelemszerűen bekapcsolható a tanulók közhasznú tájékozódásába.</p>	<p>A szellemi munka technikája: tanulási szokások, a forrásalapú tanulás munkamódszerei, hatékony olvasási technikák A mindennapi tájékozódás forrásai és használatuk - sajtótermékek: napilap, hetilap, folyóirat stb. - rádió, televízió, számítógépes hálózat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beszélgetés a tanulási szokásokról, problémákról • A tanulási stílusok megismerése, önelemzés • Beszélgetés a tanulási módszerekről, a tanulási stílusnak és módszereknek megfelelő eljárások keresése • A tudatos tanulási szokások kialakításában segítő források keresése és feldolgozása • Beszélgetés a mindennapi tájékozódási szokásokról • A sajtótermékek, a rádió és a televízió híreinek összehasonlítása információs értékük szerint • Tipikus problémahelyzetek szimulálásával és megoldásával tapasztalatszerzés arról, hogy milyen gyorstájékoztatót nyújt az iskolai és a lakóhelyi könyvtár

9. évfolyam Javasolt évi óraszám: 3		
<p>Az iskolaváltást követő új intézmény könyvtári környezetébe való problémamentes beilleszkedés segítése</p> <p>A tanulók tanulmányi munkájának és önművelésének könyvtári eszközökkel való támogatása és motiválása</p> <p>→ A mérés a középiskolai könyvtárhasználati ismeretek tanítási-tanulási programjának kialakításához szükséges és ahhoz, hogy információt szerezhessünk a felzárkóztató és tehetséggondozó programok tervezésében.</p>	<p>A tanulók könyvtárhasználata</p> <ul style="list-style-type: none"> - a könyvtárhasználati felkészültség diagnosztikus mérése - tájékozódás a tanulók könyvtárhasználati és olvasási szokásai - differenciált fejlesztő stratégia a meglévő könyvtárhasználói kultúra szintre hozása, elmélyítése érdekében és az adott képzési szint szükségleteinek megfelelően 	<ul style="list-style-type: none"> • Tesztek kitöltése, gyakorlati feladatok megoldása a könyvtárhasználati ismeretek egyéni szintjének megállapítására • Irányított beszélgetés a felmérés tapasztalatairól, arról, hogy a tanulók tanulási tevékenységekben, önművelésében, mindennapi tájékozódásában, szabadidős tevékenységében milyen szerepet játszik a könyvtár, a könyv és egyéb ismeretforrások felhasználása
10. évfolyam Javasolt évi óraszám: 2		
<p>A különböző könyvtártípusok bemutatása és a használatukból eredő önművelési lehetőségek tudatosítása</p> <p>→ Egy-egy szakkönyvtár vagy nagyobb közművelődési könyvtár szakrészlegének közvetlen megismerése tanulmányi kiránduláson is történhet. A látogatásra felkészülhetnek a tanulók a könyvtár gyűjtőkörébe tartozó szakterületekre és a szolgáltatásokra vonatkozó kérdésekkel.</p>	<p>Könyvtártípusok</p> <ul style="list-style-type: none"> • lakóhelyi közművelődési könyvtár szakrészlege(i) • szakkönyvtárak <ul style="list-style-type: none"> – gyűjtőköre, – szolgáltatásai 	<ul style="list-style-type: none"> • Tájékozódás a szakkönyvtárak funkciójáról • A lakóhelyen vagy a környékén működő szakkönyvtárak (vállalati, kutatóintézeti stb.) megismerése • A továbbtanulási céloknak, ill. a szakiránynak megfelelő szakkönyvtárak közvetett (videó, CD) vagy látogatás formájában való megismerése • Ismerkedés a pályaorientációnak megfelelő szakkönyvtárak szolgáltatásaival, hálózaton elérhető tájékoztató eszközeivel, információival

11. évfolyam Javasolt évi óraszám: 3		
<p>A 11. évfolyamra javasolt osztályfőnöki foglalkozások célja, hogy az önálló információszerzést gyakorolják a tanulók, miközben minél pontosabb ismeretek alapján határozhatják meg továbbtanulásuk irányait vagy jövődi hivatásukat, szakmájukat</p>	<p>A szakmai tájékozódás intézményei és eszközei</p> <ul style="list-style-type: none"> - országos tudományos könyvtár - szakkönyvtár - információs központ - Internet <p>A közhasznú tájékozódás intézményei és eszközei</p> <ul style="list-style-type: none"> - információs iroda - pályaválasztási tanácsadó - pályaválasztási tájékoztató - intézményi nyílt napok - tömegkommunikációs eszközök - internet 	<ul style="list-style-type: none"> • Továbbtanulási lehetőségek keresése a közhasznú tájékozódás eszközeiben • A szakirány, a szakterület pontosabb megismerése a szakmai tájékozódás intézményeinek és eszközeinek segítségével (szakkönyvtár, információs központ felkeresése, információkérés elektronikus levelezéssel, tájékozódás az interneten)
12. évfolyam Javasolt évi óraszám: 3		
<p>A foglalkozások célja, hogy segítse a tanulók felkészülését a felvételi vizsgára, ill. a felsőfokú képzésre a választott pályáról, ill. szakterületről szereshető minél több aktuális ismerettel</p>	<p>Szakmai tájékozódás a gyakorlatban</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A választott pálya alaposabb megismerése a könyvtár tájékoztató eszközeinek és forrásainak használatával • Tájékozódás a választott szakterület alapvető dokumentumairól (kézikönyvek, szakkönyvek, szakmai folyóiratok) • Ismerkedés a választott szakterület legfrissebb eredményeivel, aktuális problémáival (szakfolyóiratok, Internet) • Tesztek kitöltése, gyakorlati feladatok megoldása a könyvtár-használati ismeretek egyéni szintjének megállapítására • Irányított beszélgetés a felmérés tapasztalatairól arról, hogy a tanulók tanulási tevékenységükben, önművelésében, mindennapi tájékozódásában, szabadidős tevékenységében milyen szerepet játszik a könyvtár, a könyv és egyéb ismeretforrások felhasználása

3. melléklet

Ajánlás a könyvtárhasználat megtervezéséhez a különböző szaktárgyakban (avagy: mire lehet alapozni a tantárgyi könyvtárhasználatot a különböző évfolyamokon?)

A könyvtárhasználati képzést befogadó területek (informatika, magyar nyelv, osztályfőnöki nevelés) könyvtárismereti és műveleti követelményei által meghatározott használói tudást *minden tantárgy felhasználhatja*, és szükségletei szerint továbbfejlesztheti. A könyvtár ugyanis bármely ismeretterület, tantárgy keretében felmerülő probléma megoldásához *eszközt, módszert kínál*, segítve ezzel a tanulók tanulási, kommunikációs képességeinek fejlesztését, önművelési szokásaik kialakítását. Azt is látnunk kell, hogy a könyvtárra alapozott ismeretszerzés nemcsak a tantárgyak belső összefüggéseinek feltárására ad lehetőséget, hanem elősegíti a *különböző tantárgyak kapcsolatának bemutatását is*. A könyvtár állománya a tudományok egészét, teljességét testesíti meg, ezzel teret enged a tantárgyak közötti szabad asszociációknak, hozzájárul a tanulók egységes világgépének kialakításához.

1–4. évfolyam

Ebben az időszakban a könyvtár globális megismerése a cél, a könyvtári ismeretek tapasztalati, élményszerzésen alapuló elsajátítása jellemző. Mind az anyanyelvi képzésben, mind a többi ismeretterületen (környezetismeret, matematika, rajz és vizuális kultúra stb.) nagy szerepe van a játéknak, szerepjátéknak, a mesének, az érzelmi megközelítésnek, a vizuális és verbális kommunikáció összekapcsolásának, az irodalmi élmények cselekvéses megjelenítésének. Ennek alapján tervezhetők meg a tanulók életkorához igazodó konkrét könyvtári tevékenységek és a megvalósításukhoz szükséges ismeretforrások. Ebben az időszakban a legfontosabb a könyvtár, a könyvtárban végezhető tevékenységek megszerettetése, az elvárható viselkedési normák, használati szabályok elfogadtatása.

Alapvető ismeretek és tevékenységek

A könyvtár tereinek és főbb állományrészeinek azonosítása, mesekönyvek, gyermekkönyvek keresése szerző és cím szerint.

A főbb dokumentumfajták (könyv, folyóirat, újság, audiovizuális ismerethordozók) megkülönböztetése főbb jellemzői alapján.

Az életkornak megfelelő segédkönyvek használata.

Gyermekkönyvek témájának és főbb adatainak megállapítása formai és tartalmi elemeik (címlap, tartalomjegyzék, illusztrációk) alapján.

A gyermekkönyvek tartalom szerinti csoportosítása (szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom).

Tevékenységek, feladattípusok

Egyszerűbb feladatok megoldása szótárakkal (ismeretlen kifejezések magyarázata, magyar szavak helyesírása).

Témákhoz, személyekhez kapcsolódó anyagok keresése a korosztály számára készült lexikonok, enciklopédiák felhasználásával; a megtalált szövegrészekről (szócikk, fejezet) rövid beszámoló készítése.

Bármely témában ismeretterjesztő gyermekkönyvek és gyermekfolyóiratok rövidebb szövegeiből tények, adatok kiemelése, lényegi tartalmuk ismertetése.

Anyaggyűjtés – tanítói segítséggel – különböző ismeret-forrásokból tantárgyi témákban (népi hagyományok, évszakok, alkotói életutak, nemzeti és családi ünnepek stb.).
Élményt jelentő olvasmányról beszámoló, könyvajánlás készítése.

5. évfolyam

Alapvető ismeretek és tevékenységek

Eligazodás a könyvtár raktári rendjében (szép-, illetve szakirodalom).

Különböző dokumentumtípusok ismerete és használata (könyv, időszaki kiadvány: sajtótermékek, évkönyv, audiovizuális ismerethordozók).

Segédkönyvek használata (szótár, lexikon, enciklopédia).

Tevékenységek, feladattípusok

Tevékenységek könyvekkel bármely tantárgyban

könyvek keresése (adott témáról szóló könyvek felsorolása);

könyvismertetés (egy könyv tartalomjegyzéke és átlapozás alapján);

beszámoló (a könyvben található rövidebb rész tartalmának ismertetése).

Segédkönyvhasználat

ismeretlen szavak kifejezések keresése (Magyar értelmező kéziszótár, Idegen szavak és kifejezések szótára).

fogalom meghatározás (lexikonok felhasználásával);

személyekhez kapcsolódó adatok keresése (általános lexikon, ki kicsoda?, életrajzi lexikon stb.).

6. évfolyam

Alapvető ismeretek és tevékenységek

A betűrendes leíró katalógus használata.

A sajtótermékek (napilap, hetilap, folyóirat) ismerete.

Tevékenységek, feladattípusok

Adott szerző műveinek kigyűjtése a katalógusból, megkeresése a könyvtárban.

Adott szerzőről szóló mű keresése a katalógusban és a könyvtárban.

Annak megállapítása, hogy különböző tantárgyak témáiról milyen sorozatok szólnak.

Tanult témákhoz friss információ keresése ismeretterjesztő folyóiratokban.

Aktuális témák figyelése a napilapokban és a tömegkommunikációs műsorokban. (Például az időjárás változásainak figyelése egy adott időszakban a napilapok, tömegkommunikációs eszközök meteorológiai jelentése és természetes megfigyelés alapján).

Tantárgyhoz kapcsolódó folyóiratcikk vagy könyvrészlet közös feldolgozása (olvasás, lényegkiemelés, vázlat készítése).

Tantárgyi témákhoz kapcsolódó tájékozódás a korosztálynak készült szakirányú segédkönyvekben, ismeretterjesztő könyvekben.

7. évfolyam

Alapvető ismeretek és tevékenységek

A kézikönyvtár dokumentumainak ismerete és használata.

Egyszerűbb tantárgyi témák feldolgozása egy-két nyomtatott forrás felhasználásával.

Tevékenységek, feladattípusok

Tájékozódás arról, hogy a kézikönyvtárban milyen segédkönyvek találhatóak egy-egy tantárgyhoz (pl. a történelemhez: általános lexikon, életrajzi lexikon, történelmi fogalomtár, kronológia, történelmi atlasz stb.).

Különböző tantárgyakhoz kapcsolódó ismeretterjesztő szöveg önálló feldolgozása segédkönyvekkel (ismeretterjesztő könyv vagy folyóirat szövegrészletei).

Feladat önálló megoldása a könyvtárban (a téma pontos megfogalmazása, problémafelvetés forrásválasztás segítségével, a megfelelő szövegrész feldolgozása, jegyzetelés, beszámoló a jegyzet alapján, írásban vagy szóban).

8. évfolyam

Alapvető ismeretek és tevékenységek

Ismeri és segítséggel használni tudja a tárgyi katalógusok ismerete és használata.

Feladatok önálló megoldása több forrás felhasználásával.

Tevékenységek, feladattípusok

Forrásgyűjtés különböző tantárgyak témáihoz a könyvtár tárgyi katalógusából, irodalomjegyzék készítése.

A jegyzéken szereplő művek megkeresése a polcon.

Az adott szinten leginkább használható művek kiválasztása, bemutatása.

Anyaggyűjtés a kiválasztott művekből (jegyzetelés, cédulázás).

A gyűjtött anyag rendszerezése, vázlatkészítés.

Önálló beszámoló írásban vagy szóban (a feladatsor többlépcsős, alkalmas a differenciálásra).

9–10. évfolyam

Alapvető ismeretek és tevékenységek

Az iskola könyvtárának ismerete, eligazodás a közművelődési könyvtárban.

A különféle dokumentumtípusok (könyv, napilap, hetilap, folyóirat elektronikus dokumentumok) használata.

Tájékozódás a könyvtár katalógusaiban, számítógépes adatbázisaiban és a hálózaton.

Különböző témák önálló feldolgozása nyomtatott (könyv, időszaki kiadványok), audiovizuális (hangkazetta, hanglemezzel, CD-lemez, videokazetta, és digitális források (CD-ROM, multimédia CD, Internet dokumentum stb.) segítségével.

Tevékenységek, feladattípusok

Ajánló irodalomjegyzék (bibliográfia) készítése különböző tananyagrészek feldolgozásához.

Témafigyelés a sajtóban és a tömegkommunikáció egyéb forrásaiban (rádió, televízió), valamint az interneten.

Új tananyagrészek feldolgozása a könyvtárban a tantárgy irodalmának (segédkönyvek, kézikönyvek, ismeretközlő művek, folyóiratok, audiovizuális és digitális ismeret-hordozók) felhasználásával csoportmunkában.

A tananyag bizonyos részeinek önálló feldolgozása könyvtári források felhasználásával írásbeli beszámoló, házidolgozat készítése, kiselőadás megtartása.

A fenti tevékenységek megszervezése során

A tanár feladata

A feldolgozandó tananyagrészt kiválasztása (olyan téma, amelyhez elég irodalom, illetve forrás áll rendelkezésre, és amelyhez a tanuló rendelkezik előismeretekkel).

A feladat egyértelmű kijelölése.

Útmutatások a probléma megoldásának menetéhez.

Az elvégzett feladat értékelése.

A tanuló feladata

A téma fogalmainak pontos meghatározása (tájékozódás a segédkönyvekben).

A probléma pontos megfogalmazása (egyértelmű keresőkérdés és szempontok).

Tájékozódás a könyvtárban (katalógusokban, számítógépes adatbázisokban).

A megfelelő források kiválasztása.

Információgyűjtés (jegyzetelés, cédulázás).

Rendszerezés, vázlatkészítés.

A témáról szóló önálló beszámoló elkészítése (idézetek, hivatkozások szabályos alkalmazása).

Jegyzék készítése a felhasznált irodalomról.

A 9. évfolyamon a könyvtárhasználati tantervek követelményei értelmében a tanulók használni tudják a dokumentumokat és a könyvtárat. Erre a tudásra minden tantárgy tanításánál számíthatunk. Bízást adhatunk tanítványainknak olyan önálló feladatot, amely a könyvtárhasználat területén szerzett tudásukra épül. A könyvtárhasználatra épülő módszerek természetes lehetőséget kínálnak a tanulói aktivitásra, az oktatás differenciált megszervezésére, mivel több egymásra épülő, különböző nehézségi szintet jelentő feladatelemből állnak. Ha a tanulók különböző forrásokkal dolgoznak, figyelmüket fel kell hívni arra, hogy a bennük lévő információkat fogadják kritikával, igyekezzenek meggyőződni hitelességéről.

Mivel intézményünkben a könyvtárak még fejlesztés alatt állnak, ezért a könyvtárostánár által vezetett könyvtárhasználati órák/ foglalkozások szervezett és órarendben rögzített megtartására még nincs lehetőségünk.

Célunk azonban, hogy a befogadó tárgyak, a különböző szaktárgyak és az osztályfőnöki órák keretében minél inkább megvalósuljon a kerettantervben megfogalmazott könyvtárhasználati ismeretek átadása és mindezek tanulói készség szintre emelése. Törekszünk, hogy a 2017/18-as tanévtől minden évfolyamon minden diák számára lehetőségüinktől függően legalább félévenként 1-1 ilyen órát/foglalkozást tudjunk megtartani. Hosszabb távon pedig kialakítsuk a könyvtárhasználati órák és foglalkozások szélesebb körét.

Törekszünk, hogy lehetőségüinktől függően a 2017/18-as tanévtől minden évfolyamon minden diák számára legalább félévenként 1-1 könyvtárhasználati órát/foglalkozást könyvtárpedagógus irányításával is meg tudjunk tartani.

